

POSTANOWIENIE

Dnia 22 września 2016 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu - Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Danuta Silska

Sędziowie: SSO Marcin Miczke

SSR del. Bartłomiej Przymusiński

Protokolant: st. sekr. sąd. Monika Kwitowska

po rozpoznaniu w dniu 13 września 2016 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z wniosku R. W. i E. W.

przy uczestnictwie (...) sp. z o.o. z siedzibą w P.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wniesionej przez uczestniczkę postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w Gnieźnie z dnia 20 stycznia 2015 r., sygn. I Ns 1167/12

postanawia:

I. zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że:

A. w punkcie 1. ustanowić na:

a) nieruchomości położonej w miejscowości T. (gmina N.), oznaczonej jako działki nr: (...), o łącznej powierzchni 5,2800 ha, dla której Sąd Rejonowy w Gnieźnie prowadzi księgę wieczystą nr (...), stanowiącej własność R. W.;

b) w miejscowości M. (gmina N.), oznaczonej jako działki nr (...), o łącznej powierzchni 7,7500 ha, dla której Sąd Rejonowy w Gnieźnie prowadzi księgę wieczystą nr (...), stanowiącej własność R. W.;

c) w miejscowości T. (gmina N.), oznaczonej jako działki nr: (...), o łącznej powierzchni 5,2100 ha, dla której Sąd Rejonowy w Gnieźnie prowadzi księgę wieczystą nr (...), stanowiącej własność R. W. i E. W. na prawach wspólności majątkowej małżeńskiej

służebność przesyłu na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P., o przebiegu i zakresie uwidocznionym na mapach sporządzonych przez biegłego sądowego J. A. w dniu 12 stycznia 2016 r. (k. 298, 299, 300, 301 akt), stanowiących integralną część niniejszego postanowienia, polegającą na prawie korzystania przez uprawnionego z urządzeń infrastruktury technicznej - napowietrznych linii energetycznych niskiego, średniego i wysokiego napięcia - usytuowanych nad i pod powierzchnią nieruchomości opisanych wyżej, zgodnie z ich przeznaczeniem, w szczególności zaś nieograniczonym dostępie do tych urządzeń w razie ich awarii lub w celu eksploatacji, konserwacji, remontu lub modernizacji;

A. w punkcie 2. zasądzić od uczestniczki postępowania na rzecz:

- a) **wnioskodawcy R. W. kwotę 4.200 (cztery tysiące dwieście i 00/100) złotych tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu dla linii niskiego napięcia na nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Gnieźnie prowadzi księgę wieczystą nr (...);**
- b) **wnioskodawcy R. W. kwotę 11.200 (jedenaście tysięcy dwieście i 00/100) złotych tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu dla linii średniego napięcia na nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Gnieźnie prowadzi księgę wieczystą nr (...);**
- c) **wnioskodawców R. W. i E. W. kwotę 12.800 (dwanaście tysięcy osiemset i 00/100) złotych tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu dla linii wysokiego napięcia na nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w Gnieźnie prowadzi księgę wieczystą nr (...);**

I. oddalić apelację w pozostałym zakresie;

II. kosztami postępowania apelacyjnego obciążyć w całości uczestniczkę postępowania i na tej podstawie zasądzić od niej:

- a) **na rzecz wnioskodawców kwotę 620 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania;**
- b) **na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Poznaniu kwotę 593,04 złotych tytułem zwrotu wydatków poniesionych tymczasowo z jego środków budżetowych.**

Marcin Miczke Danuta Silska Bartłomiej Przymusiński

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 21 sierpnia 2012 r. (data wpływu do Sądu 06.09.2012 r.) R. W. i E. W. domagali się ustanowienia służebności przesyłu polegającej na (I) prowadzeniu eksploatacji sieci przesyłowej, należącej do (...) Sp. z o.o., a w tym na prawie swobodnego dostępu i dojazdu do urządzeń przesyłowych w celu wykonania prac eksploatacyjnych, konserwacyjnych i remontowych oraz usuwania ewentualnych awarii sieci przesyłowej i jej rozbudowy (w ramach przestrzennych ustanowionej służebności i z minimalizacją uciążliwości dla wnioskodawców) oraz (II) obowiązku znoszenia przez każdorazowego właściciela nieruchomości obciążonej ograniczeń i zakazów wynikających z istnienia urządzeń wchodzących w skład tej sieci, a także korzystania z nieruchomości obciążonej w sposób zgodny z aktualnie obowiązującymi przepisami dotyczącymi urządzeń przesyłowych, ochrony zdrowia i życia ludzkiego oraz ochrony środowiska, na nieruchomościach i w pasach eksploatacyjnych wskazanych szczegółowo we wniosku. Nadto, wnioskodawcy domagali się zasądzenia od uczestnika postępowania na ich rzecz kwoty 6.503 zł tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowioną służebność z zastrzeżeniem, że - w razie zmiany przeznaczenia przedmiotowego gruntu na budowlany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego - wnioskodawcom będzie przysługiwało roszczenie o dopłatę wynagrodzenia w wysokości odpowiedniej do zmiany ceny gruntu z tego tytułu i obniżki jego wartości spowodowanej usytuowaniem urządzeń przesyłowych. Wnioskodawcy domagali się także zasądzenia od uczestnika na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego (w tym VAT i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa) i kosztów uzyskania odpisu księgi wieczystej nieruchomości.

W odpowiedzi na wniosek uczestnik postępowania (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Postanowieniem z dnia 20.01.2015 r., sygn. akt I Ns 1167/12 Sąd Rejonowy w Gnieźnie:

1. ustanowił na nieruchomościach położonych:

a) w miejscowości T. (gmina N.) - nieruchomości oznaczonej jako działka (...), o powierzchni 5,2800 ha, dla której Sąd Rejonowy w Gnieźnie prowadzi księgę wieczystą nr (...), stanowiącej obecnie własność R. W.;

b) w miejscowości M. (gmina N.) - nieruchomości oznaczonej jako działka (...), o łącznej powierzchni 7,7500 ha, dla której Sąd Rejonowy w Gnieźnie prowadzi księgę wieczystą nr (...), stanowiących obecnie własność R. W.;

c) w miejscowości T. (gmina N.) - nieruchomości oznaczonej jako działka (...), o łącznej powierzchni 5,2100 ha, dla której Sąd Rejonowy w Gnieźnie prowadzi księgę wieczystą nr (...), stanowiących obecnie własność R. W. i E. W. na prawach wspólności majątkowej małżeńskiej

służebność przesyłu na rzecz (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P., o przebiegu i zakresie uwidocznionym na mapach sporządzonych przez biegłego sądowego J. A. w opinii z dnia 15 października 2014 r. (k. 216, 217 i 218 akt), stanowiących integralną część niniejszego postanowienia, polegającą na prawie korzystania przez uprawnionego z urządzeń infrastruktury technicznej - napowietrznych linii energetycznych niskiego, średniego i wysokiego napięcia, usytuowanych nad i pod powierzchnią nieruchomości opisanych wyżej, zgodnie z ich przeznaczeniem, w szczególności zaś nieograniczonym dostępie do tych urządzeń w razie ich awarii lub w celu eksploatacji, konserwacji, remontu lub modernizacji;

1. zasądził od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawców kwotę 28.200 zł tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu;

2. kosztami postępowania obciążył w całości uczestnika postępowania i na tej podstawie zasądził od niego:

a) na rzecz wnioskodawców kwotę 1.297 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

b) na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Gnieźnie kwotę 3.619,48 zł tytułem zwrotu wydatków poniesionych tymczasowo z jego środków budżetowych.

Podstawą rozstrzygnięcia były następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu I instancji:

Wnioskodawca R. W. jest właścicielem nieruchomości położonej w T. (gmina N.), obejmującej działki o numerze geodezyjnym (...), o łącznej powierzchni 5,2100 ha, dla której Sąd Rejonowy w Gnieźnie prowadzi księgę wieczystą KW (...), nieruchomości położonej w T. (gmina N.), obejmującej działki o numerze geodezyjnym (...), o łącznej powierzchni 5,2800 ha, dla której Sąd Rejonowy w Gnieźnie prowadzi księgę wieczystą KW (...). Wnioskodawcy R. W. i E. W. są współwłaścicielami na prawach wspólności majątkowej małżeńskiej nieruchomości położonej w M. (gmina N.), obejmującej działki o numerze geodezyjnym (...), o łącznej powierzchni 7,7500 ha, dla której Sąd Rejonowy w Gnieźnie prowadzi księgę wieczystą KW (...).

Dla rejonu położenia przedmiotowych nieruchomości nie ma aktualnie uchwalonego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy N., nieruchomości położone są na terenach, na których wiodącym kierunkiem zagospodarowania jest rolnicza przestrzeń produkcyjna.

Wszystkie nieruchomości są obecnie użytkowane zgodnie z wyżej wymienionymi zapisami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy N., tj. jako grunty rolne i w zabudowie siedliskowej.

Przez nieruchomość zapisaną w księdze wieczystej KW (...) (działka nr (...)) oraz KW (...) (działka nr (...)) przebiega linia niskiego napięcia 0,4 kV. Przez nieruchomość zapisaną w księdze wieczystej KW (...) (działka nr (...)) przebiega linia średniego napięcia 15 kV. Przez nieruchomość zapisaną w księdze wieczystej KW (...) (działka nr (...)) przebiega linia wysokiego napięcia 220 kV.

Wszystkie wyżej wymienione linie elektroenergetyczne stanowią własność uczestnika postępowania – (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P..

Łączna powierzchnia części nieruchomości położonych w T. i M. (oznaczonych geodezyjnie jako działki nr (...)) stanowiących pasy służebności przesyłu dla linii energetycznej wysokiego, średniego i niskiego napięcia wynosi 6.787 m² i pokrywa się w całości ze strefą oddziaływania w/w linii elektroenergetycznych.

Wartość jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu na nieruchomościach opisanych na wstępie wynosi łącznie 28.200 zł.

Z uwagi na usytuowanie urządzeń przesyłowych na nieruchomościach stanowiących własność wnioskodawców, pracownicy uczestnika postępowania dokonujący oględzin, konserwacji oraz napraw linii elektroenergetycznych, muszą wejść na przedmiotowe nieruchomości. Oględzin linii niskiego i średniego napięcia dokonuje się raz na 5 lat, zaś linii wysokiego napięcia – raz na rok. Względy bezpieczeństwa powodują zaś, że wnioskodawcy są ograniczeni w korzystaniu ze swoich nieruchomości, m.in. poprzez brak możliwości wznoszenia niektórych rodzajów zabudowy oraz dokonywania wysokopiennych nasadzeń.

Wnioskodawcy zwrócili się do uczestnika postępowania o uregulowanie stanu prawnego elementów sieci przesyłowej zlokalizowanych na ich nieruchomościach. Do zawarcia umowy jednak nie doszło, w związku z czym wnioskodawcy wystąpili na drogę sądową.

Sąd Rejonowy, po dokonaniu oceny dowodów, na podstawie których poczynił powyższe ustalenia faktyczne, wywołał, iż zgodnie z art. 305¹ kc, nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 kc, prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu). Zgodnie z art. 305² § 2 kc, jeżeli przedsiębiorca odmawia zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu, a jest ona konieczna do korzystania z urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 kc, właściciel nieruchomości może żądać odpowiedniego wynagrodzenia w zamian za ustanowienie służebności przesyłu.

Cytowane przepisy zostały wprowadzone do kodeksu cywilnego ustawą z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731), która weszła w życie z dniem 3 sierpnia 2008 r. wprowadzając do polskiego systemu prawnego, obok służebności gruntowych i służebności osobistych, trzeci rodzaj służebności – służebność przesyłu (art. 305¹ – 305⁴ kc). Celem uchwalenia wskazanej wyżej ustawy nowelizującej kodeks cywilny, która wprowadził nowy rodzaj służebności była potrzeba uzyskania przez przedsiębiorców tytułu prawnego do cudzych nieruchomości w celu posadowienia na nich urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 kc, oraz konieczność uregulowania tzw. zaszczości.

Zgodnie z przytoczonymi przepisami służebnością przesyłu można obciążyć nieruchomość gruntową, budynkową lub lokalową (art. 46 § 1 w zw. z art. 49 § 1 k.c.), na której są lub mają być posadowione urządzenia przesyłowe przedsiębiorcy (por. wyrok SN z dnia 23 czerwca 1993 r., I CRN 72/93, Mon. Praw. 1993, nr 4, poz. 15; uchwałę SN z dnia 13 stycznia 1995 r., III CZP 169/94, OSNC 1995, nr 4, poz. 64; zob. M. Gabriel, Status prawny urządzeń przesyłowych w świetle projektu zmiany Kodeksu cywilnego, Nieruchomości 2008, nr 4, s. 4 i n.).

Sąd wskazał, że podmiotem, na rzecz którego może być ustanowiona służebność przesyłu, jest wyłącznie przedsiębiorca, a więc osoba fizyczna, osoba prawna i podmiot ustawowy, o którym mowa w art. 33¹ § 1 kc, prowadzące we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową. Przedmiotem działalności takiego przedsiębiorcy powinna być działalność związana z wykorzystaniem urządzeń przesyłowych, stąd w doktrynie pojawiło się pojęcie przedsiębiorcy przesyłowego, na określenie podmiotów, które zajmują się działalnością z wykorzystaniem określonych w art. 49 kc urządzeń (zob. G. Bieniek, Urządzenia przesyłowe. Problematyka prawna, Warszawa 2009, s. 11; B. Rakoczy, Służebność przesyłu w praktyce, Warszawa 2009, s. 16; uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, Sejm RP VI kadencji, druk sejmowy nr 81). Ustanowienie

służebności przesyłu jest możliwe tylko na rzecz takiego przedsiębiorcy, który jest właścicielem urządzeń, służących do doprowadzania lub odprowadzania płynów, pary, gazu, energii elektrycznej oraz innych urządzeń podobnych lub który zamierza wybudować takie urządzenia (art. 49 § 1 kc).

Podmiotem, który może ustanowić służebność przesyłu, jest natomiast właściciel (użytkownik wieczysty) nieruchomości, na której urządzenia przesyłowe są lub mają być posadowione (nieruchomości obciążonej). Przy czym bez znaczenia jest jego status prawny, może to być osoba fizyczna, prawna, podmiot ustawowy, o którym mowa w art. 33¹ kc, ponieważ ustawa nie wprowadza w tym względzie żadnych ograniczeń.

W niniejszej sprawie wg Sądu nie budziło wątpliwości, że zarówno wnioskodawcy jak i uczestnik postępowania są podmiotami legitymowanymi do żądania ustanowienia służebności przesyłu, albowiem R. W. i E. W. są współwłaścicielami na prawach wspólności majątkowej małżeńskiej nieruchomości położonej w M. (gmina N.), dla której Sąd Rejonowy w Gnieźnie prowadzi księgę wieczystą KW (...), zaś R. W. jest właścicielem nieruchomości położonych w T. (gmina N.), dla których Sąd Rejonowy w Gnieźnie prowadzi księgę wieczystą KW (...) oraz księgę wieczystą KW (...), na których to nieruchomościach niewątpliwie posadowione są urządzenia przesyłowe (napowietrzne linia elektroenergetyczne niskiego, średniego i wysokiego napięcia oraz słupy je podtrzymujące). Natomiast uczestnik postępowania jest właścicielem tychże urządzeń.

Ustosunkowując się do zgłoszonego przez uczestnika postępowania zarzutu braku legitymacji czynnej po stronie wnioskodawczyni E. W. w stosunku do działek oznaczonych geodezyjnie numerami(...), Sąd wskazał, że wnioskodawczyni przysługiwało wyłącznie roszczenie o ustanowienie służebności przesyłu na działce oznaczonej numerem geodezyjnym (...), bowiem tylko w odniesieniu do niej E. W. przysuguje status współwłaściciela. Okoliczność ta została wzięta pod uwagę przez Sąd i znalazła odzwierciedlenie w treści postanowienia o ustanowieniu służebności przesyłu. Stąd zarzut braku legitymacji czynnej po stronie wnioskodawczyni E. W., w zakresie dotyczącym nieruchomości nieobjętych wspólnością ustawową z R. W., należało uznać za bezprzedmiotowy.

Kwestią sporną w rozpatrywanej sprawie było natomiast posiadanie przez uczestnika postępowania tytułu prawnego do zajęcia i korzystania z nieruchomości wnioskodawczyni w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu. Wnosząc o oddalenie wniosku uczestnik postępowania twierdził bowiem, iż taki tytuł do korzystania z nieruchomości wnioskodawczyni posiada, na podstawie stosownych decyzji administracyjnych wydanych na rzecz jej poprzednika prawnego, względnie że tytuł ten wynika z zasiedzenia przez niego służebności przesyłu, ewentualnie zasiedzenia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu, w odniesieniu do linii elektroenergetycznych przebiegających przez nieruchomość wnioskodawców.

Odnosząc się do pierwszego z wymienionych wyżej zarzutów Sąd podniósł, iż uczestnik postępowania nie wykazał, by istniały jakiegokolwiek decyzje administracyjne umożliwiające uczestnikowi postępowania (a w istocie jego poprzednikowi prawnemu) założenie i przeprowadzenie na nieruchomości wnioskodawców urządzeń elektroenergetycznych.

Nie budzi wątpliwości, iż w niektórych przypadkach budowania linii elektroenergetycznych, podstawą administracyjną wejścia na nieruchomość osób trzecich i posadowienia na niej właściwych urządzeń, były decyzje administracyjne wydawane w oparciu o art. 97 kpa oraz art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (Dz.U. z 1974 r., Nr 10, poz. 64 ze zm.). Tym niemniej, sytuacja taka nie zachodziła w każdym wypadku, a uczestnik postępowania w niniejszym postępowaniu nie złożył jakiegokolwiek dokumentu potwierdzającego wydanie takiej (lub jakiegokolwiek innej) decyzji administracyjnej potwierdzającej, że jego władztwo oparte było na prawie. Z pewnością bowiem nie może być za taką uznana decyzja o zatwierdzeniu planu realizacyjnego na budowę linii SN 15kV i linii NN 380/220 V z dnia 31 marca 1983 r. (k. 89 akt). Tym samym, nie sposób przyjąć, iż przysługiwał mu jakikolwiek tytuł prawny do władania w nieruchomości wnioskodawców (lub jej poprzedników prawnych).

Nie budziło przy tym wątpliwości Sądu, iż uczestnik postępowania posiadał wiedzę, że nieruchomości nie stanowi jego własności (podobnie, jak nie stanowiła własności jego poprzedników prawnych), co w konsekwencji pozwala na opatrzenie go przymiotem posiadacza służebności w złej wierze. W złej wierze pozostaje bowiem posiadacz, który wie lub przy dołożeniu należytej staranności powinien wiedzieć, że nie przysługuje mu prawo podmiotowe do posiadanej rzeczy. W niniejszej sprawie nie sposób nie zauważyć, iż nieruchomości wnioskodawców ma urzędową księgę wieczystą i przy dołożeniu minimalnej staranności uczestnik postępowania i jego poprzednicy prawni, mogli uzyskać wiedzę o podmiocie, któremu przysługuje prawo własności nieruchomości. Zresztą o tym, że taką wiedzę posiadał świadczy chociażby fakt, iż sporządził wykaz właścicieli gruntów położonych we wsi T., przez które miała przebiegać przedmiotowa linia elektroenergetyczna.

Odnosząc się z kolei do podniesionego przez uczestnika postępowania zarzutu zasiedzenia służebności przesyłu Sąd podkreślił, że w niniejszej sprawie nie została spełniona przesłanka upływu 30 – letniego okresu wymaganego do zasiedzenia przez którykolwiek podmiot wskazany przez (...) Sp. z o.o. w P. w odpowiedzi na wniosek. Nie może bowiem budzić wątpliwości, że podmiot, który wszedł w posiadanie służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu, był w złej wierze.

W okolicznościach rozpatrywanej sprawy nie sposób przyjąć, że wejście w posiadanie służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu nastąpiło w przekonaniu o nienaruszeniu prawa właścicieli nieruchomości. Za dobrą wiarą posiadacza przemawiałoby bowiem istnienie tytułu, na podstawie którego wszedł on na cudzy grunt i korzystał z niego w określonym zakresie. Przede wszystkim, w ocenie Sądu, istnienia dobrej wiary nie można wyprowadzać z faktu posiadania służebności przez poprzedników prawnych uczestnika postępowania bez stosownych decyzji administracyjnych, a jedynie za milczącym przyzwoleniem właścicieli nieruchomości na wybudowanie i korzystanie z usytuowanych na ich gruncie urządzeń przesyłowych. Posiadacz służebności opowiadającej treści służebności przesyłu, jako podmiot wykonujący swoją działalność w sposób profesjonalny, powinien być posiadać wiedzę o sposobie ustanawiania stosownej służebności. W art. 245 § 2 k.c. wprowadzony został wymóg zachowania formy aktu notarialnego dla oświadczenia właściciela ustanawiającego ograniczone prawo rzeczowe na nieruchomości. Z uwagi na powyższe, w judykaturze Sądu Najwyższego zaistniał i ugruntował się pogląd, zgodnie z którym nie można uznać za posiadanie służebności w dobrej wierze korzystania z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności gruntowej na podstawie oświadczenia złożonego bez formy aktu notarialnego (por. wyrok SN z dnia 04.02.1988 r., IV CR 45/88, OSNC 1990/2/33 oraz postanowienie SN z dnia 14.06.2005 r., V CK 700/04, LEX nr 301799). Zatem jeśli uznać za zasadne twierdzenia uczestnika postępowania o przekazaniu urządzeń przesyłowych do eksploatacji w 1984 r., wówczas upływ okresu niezbędnego do zasiedzenia nastąpiłby w 2014 r. Jednak z uwagi na przerwanie biegu zasiedzenia w 2012 r., spowodowane wniesieniem do Sądu wniosku o ustanowienie służebności przesyłu, nie upłynął okres czasu niezbędny do zasiedzenia przez którykolwiek ze wskazanych w odpowiedzi na wniosek podmiotów.

Odnosząc się z kolei do zarzutu nadużycia prawa podmiotowego przez wnioskodawców Sąd wskazał, że zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie Sądu Najwyższego i doktrynie poglądem, w świetle konstytucyjnej zasady ochrony własności, która znalazła wyraz w art. 21 ust. 1 Konstytucji, nie jest dopuszczalne ekstremalne ujmowanie nadużycia prawa własności i w związku z tym zbyt liberalne stosowanie w tym zakresie klauzuli generalnej zasad współżycia społecznego, zawartej w art. 5 k.c. Zasady współżycia społecznego, chroniąc przed nadużyciem prawa własności, nie mogą tego prawa w ogóle unicestwiać. Na podstawie art. 305² § 2 k.c. wyposażono właściciela nieruchomości w prawo podmiotowe polegające na żądaniu odpowiedniego wynagrodzenia w zamian za ustanowienie służebności przesyłu, w sytuacji gdy przedsiębiorca odmawia zawarcia takiej umowy, jeżeli jest ona niezbędna do korzystania z urządzeń przesyłowych. Z treści powyżej przytoczonego artykułu wynika, że po spełnieniu wskazanych w nim przesłanek, tj. zaistnienia konieczności korzystania z urządzeń oraz niemożliwości zawarcia stosownej umowy, właściciel nieruchomości jest uprawniony do wystąpienia do sądu z wnioskiem o ustanowienie służebności przesyłu za odpowiednim wynagrodzeniem. Wnioskodawcy występując ze stosownym wnioskiem korzystają więc wg Sądu z przyznanego im przez ustawodawcę uprawnienia, zaś samego wykonywania uprawnień przez właścicieli nie można postrzegać jako nadużycia prawa. Jak bowiem podkreślił Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 11 września

2014 r., „przez odwoływanie się do klauzuli generalnej przewidzianej w art. 5 k.c. nie można podważać pośrednio mocy obowiązującej przepisów prawa” (zob. wyrok SA w Katowicach z dnia 11.09.2014 r., I ACa 404/14, LEX nr 1526987).

Z treści przytoczonego wyżej przepisu wynika, że ustawodawca uznał za zasadne i usprawiedliwione żądanie właściciela przyznania stosownego wynagrodzenia za ustanowienie służebności, które ma na celu zniwelowanie uszczerbku związanego z trwałym obciążeniem nieruchomości. Natomiast Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z dnia 14 maja 2014 r. podkreślił, że zastosowanie art. 5 k.c. ma na celu zapobieżenie „stosowaniu prawa w sposób, który prowadzi do wywarcia skutków niemoralnych albo rozmiągających się zasadniczo z założeniem jego ustanowienia” (por. wyrok SA w Poznaniu z dnia 14.05.2014 r., LEX nr 1466886).

Zważywszy na wyżej poczynione uwagi, należy podkreślić, że Sąd nie dopatrywał się w okolicznościach rozpatrywanej sprawy jakichkolwiek podstaw do uznania, że zgłoszone przez wnioskodawców żądanie prowadzi do powstania sytuacji nieakceptowalnej ze względów moralnych bądź teleologicznych. Wnioskodawcy korzystają z przyznanego im przez ustawę uprawnienia zmierzającego do zrekompensowania uszczerbku polegającego na ograniczeniu ich uprawnień właścicielskich w stosunku do przedmiotowych nieruchomości w następstwie wybudowania i eksploatacji urządzeń przesyłowych, a ponadto czynią to w granicach przyznanego im prawa. Tym samym, w ocenie Sądu nie zachodzi jakakolwiek przesłanka, która nakazałaby postrzegać roszczenie wnioskodawców za nadużycie przysługującego im prawa podmiotowego, a w konsekwencji przemawiałaby za oddaleniem wniosku bądź ustanowieniem służebności bez wynagrodzenia lub za symbolicznym wynagrodzeniem.

Wobec powyższego, Sąd ustanowił na nieruchomościach położonych: w miejscowości T. (gmina N.), oznaczonej jako działka nr (...), o powierzchni 5,2800 ha, dla której Sąd Rejonowy w Gnieźnie prowadzi księgę wieczystą KW (...), stanowiącej własność R. W.; w miejscowości M. (gmina N.), oznaczonej jako działki nr (...), o powierzchni 7,7500 ha, dla której Sąd Rejonowy w Gnieźnie prowadzi księgę wieczystą KW (...), stanowiącej własność R. W.; w miejscowości T. (gmina N.), oznaczonej jako działki nr (...), o powierzchni 5,2100 ha, dla której Sąd Rejonowy w Gnieźnie prowadzi księgę wieczystą KW (...), stanowiącej własność R. W. i E. W. na prawach wspólności majątkowej małżeńskiej służebność przesyłu na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P., o przebiegu i zakresie uwidocznionym na mapach sporządzonych przez biegłego sądowego J. A. w opinii z dnia 15 października 2014 r. (k. 216, 217, 218 akt), stanowiących integralną część postanowienia, polegającą na prawie korzystania przez uprawnionego z urządzeń infrastruktury technicznej – napowietrznych linii energetycznych niskiego, średniego i wysokiego napięcia - usytuowanych nad i pod powierzchnią nieruchomości wyżej opisanych, zgodnie z ich przeznaczeniem, w szczególności zaś nieograniczonym dostępie do tych urządzeń w razie ich awarii lub w celu eksploatacji, konserwacji, remontów lub modernizacji (punkt 1. postanowienia).

Za ustanowienie służebności przesyłu, uczestnik postępowania domagał się jednorazowego wynagrodzenia. Przy czym obie strony zaakceptowały wysokość tego wynagrodzenia wyliczoną przez biegłego w dziedzinie geodezji i wyceny nieruchomości w opinii z dnia 15 października 2014 r.

Za ustanowienie służebności przesyłu właściciel nieruchomości obciążonej może żądać od przedsiębiorcy, stosownie do art. 305² § 2 k.c., odpowiedniego wynagrodzenia. Nie zostały określone wskazówki, w jaki sposób powinna być ustalona wysokość tego wynagrodzenia. W literaturze i orzecznictwie wyrażono zapatrywanie, że można sięgać, na zasadzie analogii, do wyznaczników wypracowanych w odniesieniu do wynagrodzeń właścicieli nieruchomości obciążonych służebnościami dróg koniecznych. Powinno to być zatem wynagrodzenie jednorazowe – za ustanowienie służebności – co nie wyłącza możliwości określenia sposobu jego zapłaty w postaci świadczeń płatnych okresowo (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 1969 r., III CRN 379/68, OSNCP 1969, Nr 12, poz. 223; z dnia 5 kwietnia 2012 r., II CSK 401/11, niepubl.; z dnia 18 kwietnia 2012 r., V CSK 190/11, niepubl.; z dnia 20 września 2012 r., IV CSK 56/12, niepubl.; z dnia 8 lutego 2013 r., IV CSK 317/12, niepubl.), ale nie powinno dotyczyć służebności przesyłu, z uwagi na charakter działalności przedsiębiorcy. Przy ustalaniu wysokości tego wynagrodzenia należy brać pod uwagę wszystkie okoliczności danej sprawy, interes stron, społeczno-gospodarczy charakter służebności i rekompensaty należnej właścicielowi nieruchomości obciążonej. Określenie w ustawie tego świadczenia jako wynagrodzenia wskazuje, że powinno odpowiadać wartości świadczenia spełnionego przez właściciela nieruchomości

obciążonej na rzecz podmiotu uprawnionego w ramach służebności lub osiągniętej przez niego korzyści. Za odpowiednie wynagrodzenie może być uznane takie, które będzie stanowił ekwiwalent wszystkich korzyści, jakich właściciel nieruchomości zostanie pozbawiony w związku z jej obciążeniem. Indywidualizowany w konkretnej sprawie sposób obliczenia wynagrodzenia powinien uwzględniać po stronie właściciela: charakter nieruchomości – jej położenie, rodzaj, rozmiar, kształt, społeczno–gospodarcze przeznaczenie ujęte w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, albo w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a w ich braku właściwości terenu i sposób korzystania z nieruchomości sąsiednich, utratę pożytków, zakres ograniczenia w prawie rozporządzania, swobodnego decydowania o przeznaczeniu nieruchomości, zagospodarowania jej, zakres i sposób ingerencji przedsiębiorcy oraz pozbawienia władztwa nad nią, sposób przebiegu urządzeń, trwałość i nieodwracalność obciążenia w dłuższej perspektywie oraz uciążliwość ustanowionego prawa. Po stronie przedsiębiorcy rozważaniu podlegać powinno, że za pośrednictwem urządzeń realizuje on cele społeczne w odniesieniu do dostarczania energii elektrycznej, wody czy paliw, także właścicielowi nieruchomości obciążonej, doprowadzenie tych nośników tysiącom osób musi odbywać się za pomocą sieci (instalacji i urządzeń), które posadzić trzeba na wielu gruntach stanowiących własność osób trzecich, względy społeczne nakazują ograniczenie ich prawa własności, korzystanie z tych nieruchomości w zakresie ustanowionej służebności wpływa na wartość przedsiębiorstwa i możliwość prowadzenia działalności gospodarczej, jak też, że korzystanie z energii elektrycznej i paliw wpływa na rozwój społeczno – gospodarczy oraz lepsze wykorzystanie nieruchomości. Z uwagi na faktyczną niemożność wyliczenia wynagrodzenia w oparciu o korzyści uzyskiwane przez przedsiębiorcę, na którego działalność wpływa również korzystanie z cudzej nieruchomości, trzeba określić je z perspektywy interesów ekonomicznych właściciela nieruchomości. Przytoczone przykładowo czynniki, podlegające ocenie we wzajemnym powiązaniu, znalazły wyraz w licznych orzeczeniach Sądu Najwyższego, które oddają istotę tej problematyki (por. uchwałę z dnia 17 czerwca 2005 r., III CZP 29/05, OSNC 2006, Nr 4, poz. 64; postanowienia: z dnia 3 lutego 2010 r., II CSK 444/09, niepubl.; z dnia 5 kwietnia 2012 r., II CSK 410/11, niepubl.; z dnia 18 kwietnia 2012 r., V CSK 190/11, niepubl.; z dnia 20 września 2012 r., IV CSK 56/12, niepubl.; z dnia 8 lutego 2013 r., IV CSK 317/12, niepubl.). Wnioski wysnute z rozważenia wszystkich istotnych w konkretnej sprawie wyznaczników stanowią również podstawę do miarodajnego określenia postaci ekwiwalentu - obniżenia użyteczności nieruchomości albo jej wartości, przy czym nie może on przewyższać wartości nieruchomości. Uszczerbek właściciela związany z pogorszeniem nieruchomości w następstwie posadowienia na niej i eksploatacji urządzeń przesyłowych rekompensowany jest wynagrodzeniem, które może on uzyskać na podstawie art. 305² § 2 k.c. (por. uzasadnienie postanowienia SN z dnia 27 lutego 2013 r., IV CSK 440/12).

Zasądzając w niniejszej sprawie jednorazowe wynagrodzenie na rzecz wnioskodawców, Sąd miał na uwadze dotychczasowy sposób korzystania przez uczestnika postępowania z przedmiotowego prawa, społeczno - gospodarcze przeznaczenie nieruchomości obciążonej oraz fakt, że przedmiotowe nieruchomości są użytkowane jako grunty rolne w zabudowie siedliskowej. Sąd wziął pod uwagę również fakt, iż ustanowienie służebności przesyłu nie pozbawia w zupełności faktycznego władztwa właściciela nad nieruchomością obciążoną i uwzględnił stopień tej ingerencji w rozpatrywanym przypadku. Sąd miał na uwadze także, że w ramach wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy, kompensuje się również zmniejszenie wartości nieruchomości obciążonej. A zatem uwzględnił, iż wynagrodzenie za ustanowienie służebności powinno równoważyć wszelki uszczerbek związany z trwałym obciążeniem nieruchomości.

Ustalając w niniejszej sprawie jednorazową wartość służebności przesyłu biegły miał na uwadze zmniejszenie wartości nieruchomości oraz zmianę sposobu korzystania z nieruchomości z uwagi na regramentację sposobów korzystania z niej. Biegły wskazał, że łączna powierzchnia części nieruchomości położonych w miejscowości T. (gmina N.) oraz M. (gmina N.), oznaczonych geodezyjnie jako działki (...) stanowiących pasy służebności przesyłu dla linii energetycznej wysokiego, średniego i niskiego napięcia wynosi 6.787 m² i pokrywa się w całości ze strefą oddziaływania w/w linii energetycznych .

Ustalona przez biegłego sposobem pośrednim (parametrycznym) wartość wynagrodzenia za dalsze korzystanie z nieruchomości w pasie służebności przesyłu w czasie eksploatacji urządzenia uwzględnia: powierzchnię pasa służebności przesyłu, powierzchnię pasa służebności przesyłu wyłączoną z użytkowania na skutek lokalizacji naziemnych elementów infrastruktury technicznej, współczynnik służebności przesyłu, wartość nieruchomości oraz

okres dalszego istnienia urządzeń na nieruchomości. Ustalona przez biegłego wysokość wynagrodzenia za dalsze korzystanie z nieruchomości w pasie służebności przesyłu wyniosła 28.200 zł.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie powołanych przepisów, orzeczono, jak w punkcie 2. sentencji postanowienia.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 2 k.p.c., zgodnie z którym, jeżeli uczestnicy postępowania są w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania lub interesy ich są sprzeczne, sąd może stosunkowo rozdzielić obowiązek zwrotu kosztów lub włożyć go na jednego z uczestników w całości. To samo dotyczy zwrotu kosztów postępowania wyłożonych przez uczestników. W niniejszym postępowaniu zachodziła sprzeczność interesów występujących w nim podmiotów. Uczestnik postępowania domagał się bowiem oddalenia wniosku, powołując się na szereg okoliczności, które jednak nie okazały się zasadne. W związku z tym, kosztami postępowania obciążono w całości uczestnika postępowania. Na zasądzoną na rzecz wnioskodawców kwotę 1.297 zł (punkt 3a. części rozstrzygającej postanowienia) składały się: opłata od wniosku w wysokości 40 zł; opłata od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł; koszty zastępstwa procesowego w wysokości 240 zł; koszty zaliczki na poczet wynagrodzenia biegłego w wysokości 1.000 zł. Na zasądzoną na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Gnieźnie kwotę 3.619,48 zł (punkt 3b. części rozstrzygającej postanowienia) składały się wydatki poniesione tymczasowo z jego środków budżetowych, a dotyczące kosztów przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego, nie pokrytych z zaliczki uiszczonej przez wnioskodawców i uczestnika postępowania.

Apelację wywiódł uczestnik postępowania, zaskarżając orzeczenie Sądu Rejonowego w całości. Zaskarżonemu postanowieniu apelujący zarzucił:

1. naruszenie art. 172 k.c. w zw. z art. 176 k.c. oraz art. 352 k.c. poprzez błędną wykładnię oraz niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, iż uczestnik nie nabył poprzez zasiedzenie prawa służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu (albo służebności przesyłu), polegającej na trwałym korzystaniu z urządzeń elektroenergetycznych znajdujących się na nieruchomościach wnioskodawcy (w szczególności w zakresie punktu 7. odpowiedzi na wniosek);
2. naruszenie art. 7 k.c. oraz art. 224 k.c. w zw. z art. 340 k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie, które polegało na uznaniu, iż domniemanie dobrej wiary, działające na korzyść uczestnika, zostało obalone, a stan świadomości uczestnika istniejący do momentu wezwania do ustanowienia służebności przesyłu w przedmiotowej sprawie zakładał przyjęcie istnienia po stronie uczestnika złej wiary;
3. naruszenie art. 229 k.p.c. poprzez uznanie za przyznany przez uczestnika fakt, iż urządzenia wysokich napięć 220 kV stanowią własność uczestnika pomimo braku niebudzącego wątpliwości przyznania uczestnika w tym zakresie;
4. naruszenie art. 6 k.c. poprzez uznanie, że wnioskodawca udowodnił fakt, iż posadowione na jego nieruchomościach urządzenia najwyższych napięć 220 kV stanowią własność uczestnika;
5. niewłaściwe zastosowanie art. 520 § 3 k.p.c. i niezastosowanie art. 520 § 1 k.p.c., co skutkowało stosunkowym rozdzieleniem obowiązku zwrotu kosztów postępowania między uczestnikami.

Apelujący wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego postanowienia i oddalenie wniosku w całości;
2. rozpatrzenie przez Sąd II instancji zarzutu zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu oraz zarzutu zasiedzenia służebności przesyłu;
3. zmianę zaskarżonego postanowienia w części orzekającej o kosztach postępowania poprzez obciążenie wnioskodawcy kosztami na podstawie art. 520 k.p.c.;

4. zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestnika kosztów postępowania za II instancję, w tym zastępstwa procesowego według norm przepisanych;

5. ewentualnie - w przypadku nieuwzględnienia przez Sąd II instancji zarzutu zasiedzenia - zmianę zaskarżonego postanowienia i jego uchylenie oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania wraz z dopuszczeniem w trybie art. 382 k.p.c. dowodu z zeznań świadka M. R. na okoliczności wskazane w punkcie 3. odpowiedzi na wniosek;

6. ewentualnie - w przypadku nieuwzględnienia przez Sąd II instancji zarzutu zasiedzenia - zmianę zaskarżonego postanowienia i oddalenie wniosku w zakresie dotyczącym niestanowiącej własności uczestnika linii najwyższych napięć 220 kV.

W odpowiedzi na apelację uczestnika postępowania, wnioskodawcy wnieśli o jej oddalenie w całości oraz zasądzenie od uczestnika solidarnie na rzecz wnioskodawców kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadna tylko w niewielkim zakresie i to ze względów innych niż podniesione w wywiedzionym środku odwoławczym.

Sąd Okręgowy podziela w całości ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy i przyjmuje je za własne (art. 382 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). Na aprobatę zasługują również rozważania prawne Sądu I instancji. Sąd odwoławczy nie podzielił żadnego z zarzutów uczestnika wywiedzionych w apelacji. W granicach zaskarżenia Sąd dokonał zmiany rozstrzygnięcia w zakresie jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, ale nie obejmuje ona zmiany wysokości tego wynagrodzenia, a polega wyłącznie na dokonaniu odpowiedniego rozdzielnia w stosunku do uprawnionych.

Zarzut naruszenia prawa materialnego, tj. art. 172 k.c. w zw. z art. 176 k.c. oraz art. 352 k.c. poprzez błędną wykładnię oraz niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, iż uczestnik nie nabył poprzez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu albo służebności przesyłu, polegających na trwałym korzystaniu z urządzeń elektroenergetycznych znajdujących się na nieruchomościach wnioskodawców, okazał się niezasadny. W tym miejscu wskazać należy, iż kwestia możliwości badania zarzutu zasiedzenia zgłoszonego przez uczestnika postępowania o ustanowienie służebności przesyłu na rzecz Skarbu Państwa lub poprzednika prawnego zgłaszającego zarzut jest rozmaicie oceniana w orzecznictwie. Także w judykaturze Sądu Najwyższego pojawiły się rozbieżne stanowiska w tej mierze (zob.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 04.07.2012 r., I CSK 641/11; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23.03.2016 r., III CZP 101/15; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 03.03.2016 r., II CSK 283/15). Sąd Okręgowy w niniejszym składzie przychylił się do stanowiska, że gdy nabywcą służebności w drodze zasiedzenia miałyby być osoba trzecia, nawet jeśli uczestnik postępowania byłby jej następcą prawnym, to dowodzenie, że nabyła ona służebność w drodze zasiedzenia, nie może być prowadzone w tej sprawie. Zachodziłaby potrzeba w takim przypadku wystąpienia z odrębnym żądaniem stwierdzenia nabycia w drodze zasiedzenia służebności na rzecz osoby, która spełniałaby wymagane przesłanki i wносиła o wydanie takiego orzeczenia.

Niemniej, gdyby jednak uznać, że przedmiotowy zarzut podlega rozpoznaniu w tej sprawie, to uczestnik postępowania nie wykazał, aby Skarb Państwa lub poprzednik prawny uczestnika zasiedział służebność gruntową o treści służebności przesyłu albo (po dniu 03.08.2008 r.) służebność przesyłu. W tym miejscu podnieść należy, iż instytucja służebności przesyłu została wprowadzona do polskiego porządku prawnego w dniu 03.08.2008 r., - ustawą z dnia 30.05.2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 116, poz. 731). Tym samym, nie jest możliwe, aby przepisy dot. służebności przesyłu mogły stanowić podstawę do oceny zasiedzenia, które miałyby nastąpić przed dniem 03.08.2008 r. Uczestnik postępowania nie mógł zatem zasiedzieć służebności przesyłu, a jedynie służebność gruntową o treści odpowiadającej treści służebności przesyłu. W tym wypadku uczestnik zobowiązany był

wykazać przesłanki zasiedzenia służebności gruntowej, tj. upływu czasu 20 lat lub 30 lat nieprzerwanego posiadania służebności gruntowej o treści odpowiadającej treści służebności przesyłu prowadzącego do zasiedzenia.

Uczestnik podał, że przedmiotowe urządzenia przesyłowe zostały wybudowane i przyłączone do sieci w 1983 r., a w ten sposób - przyjmując dobrą wiarę uczestnika - nabycie służebności przez zasiedzenie nastąpiło w 2003 r. Uczestnik podniósł też, z ostrożności procesowej, że do dnia 05.12.1990 r. posiadaczem służebności był Skarb Państwa, zaś po tej dacie nastąpiło nabycie i objęcie w posiadanie urządzeń uczestnika objętych niniejszym postępowaniem przez jego poprzednika prawnego - Zakład (...) w P.. Wobec tego, licząc okres zasiedzenia od dnia 05.12.1990r. upływ okresu posiadania służebności skutkujący zasiedzeniem (w dobrej wierze) upłynął w dniu 05.12.2010 r. Uczestnik dodał, iż właściciele przedmiotowych nieruchomości nie kierowali wobec przedsiębiorstwa energetycznego ani Skarbu Państwa jakichkolwiek sprzeciwów co do budowy i użytkowania urządzeń przesyłowych, zatem linie energetyczne zostały wybudowane zgodnie z prawem i wolą właścicieli nieruchomości.

Argumentacja ta nie zasługiwała na uwzględnienie. Słusznie, zdaniem Sądu odwoławczego, Sąd I instancji przyjął, iż wejście w posiadanie przedmiotowej służebności przez uczestnika postępowania nastąpiło w złej wierze, stąd konieczny jest upływ 30 lat dla stwierdzenia zasiedzenia służebności. Uczestnik nie przedłożył żadnego dowodu, w tym z dokumentu, z którego wynikałoby jego prawo (ograniczone prawo rzeczowe) czy władztwo (corpus) do nieruchomości wnioskodawców. Do nabycia służebności gruntowej niezbędne byłoby zachowanie formy aktu notarialnego ad solemnitatem dla oświadczenia woli właściciela nieruchomości obciążonej. Nie legitymując się tak ustanowioną służebnością, uczestnik postępowania, a raczej jego poprzednik prawny nie miał podstaw do twierdzenia, że wszedł w posiadanie w dobrej wierze. Nadto, wbrew twierdzeniom uczestnika, nie zostały wydane jakiegokolwiek decyzje administracyjne (uczestnik takowych nie przedłożył) umożliwiające uczestnikowi (jego poprzednikowi prawnemu) założenie i przeprowadzenie przez nieruchomości, które stanowią własność wnioskodawców, urządzeń elektroenergetycznych. Dokumenty przedłożone przez uczestnika (k. 84-88, 146) nie spełniają przede wszystkim wymogów decyzji administracyjnych - brak w nich obligatoryjnych elementów takich decyzji (wynikających z procedury administracyjnej). Brak jest nadto w nich oznaczenia nieruchomości, których ewentualnie dotyczą. Poza tym, brak w nich wzmianki o ostateczności decyzji. Dokument w postaci Decyzji o zatwierdzeniu planu realizacyjnego z dnia 31.03.1983 r. (k. 89-91) oraz dokument w postaci Porozumienia (k. 147) także nie stanowią podstawy do przyjęcia, że uczestnik (jego poprzednik prawny) uzyskał władztwo nad nieruchomościami wnioskodawców, skutkujące przyjęciem dobrej wiary w zakresie zasiedzenia. Pierwszy z tych dokumentów stanowi wyłącznie zatwierdzenie planu realizacji budowy linii energetycznych i został wydany na wniosek Przedsiębiorstwa (...) w P.. Drugi z nich dokumentuje porozumienie w zakresie wyrażenia zgody właścicieli nieruchomości na wejście wykonawcy robót budowlanych na grunty w celu wykonania linii elektroenergetycznych. Porozumienie to zostało zawarte przez właścicieli poszczególnych nieruchomości z E. P. a nie z uczestnikiem postępowania. Dalej podnieść należy, iż z faktu niekierowania przez właściciela nieruchomości sprzeciwu co do budowy linii i jej użytkowania, nie wynika, aby linia została wybudowana zgodnie z wolą i za zgodą właściciela.

Uczestnik nie wykazał zatem, że doszło do ustanowienia w prawem przepisany sposób służebności gruntowej, innego ograniczonego prawa rzeczowego bądź do zawarcia umowy między właścicielem nieruchomości a przedsiębiorstwem energetycznym. Sugerowanie zawarcia takiej umowy tylko z faktu braku sprzeciwu właściciela na budowę i eksploatację linii jest oczywiście nietrafne. Tym bardziej, że linie i stacje zostały wybudowane w poprzednim ustroju społeczno - politycznym, gdzie przeciwstawianie się działaniom państwa, formalnie możliwe, w rzeczywistości było bardzo ograniczone i rzadkie. Uczestnik (jego poprzednik prawny) nie był zatem w dobrej wierze montując na gruntach wnioskodawców przedmiotowe urządzenia elektroenergetyczne. Do zasiedzenia zatem służebności gruntowej o treści odpowiadającej treści służebności przesyłu mogło zatem dojść po upływie 30 lat od daty posiadania przedmiotowej służebności, tj. od 1983 r., czyli po 2013 r. Wniosek w tej sprawie został złożony w dniu 06.09.2012 r., co przerwało bieg zasiedzenia. Tym bardziej miało to miejsce, licząc okres zasiedzenia od dnia 05.12.1990 r.

Zarzut naruszenia prawa materialnego, tj. art. 7 k.c. oraz art. 224 k.c. w zw. z art. 340 k.c. także okazał się niezasadny. Według art. 7 k.c., jeżeli ustawa uzależnia skutki prawne od dobrej lub złej wiary, domniemywa się istnienie dobrej wiary. Jest to domniemanie wzruszalne, ciężar dowodu złej wiary posiadacza spoczywa na właścicielu

(wyrok Sądu Najwyższego z dnia 09.03.1967 r., II CR 340/66). Domniemanie może być jednak obalone przez same okoliczności faktyczne wskazujące w niewątpliwy sposób na istnienie złej wiary posiadacza. Nie jest więc tak, że domniemanie musi być koniecznie obalone dowodem. Byłoby to zresztą nielogiczne i sprzeczne z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego. Wzruszenie domniemania polega wszak na tym, że sąd ustali określone fakty, które doprowadzą go do wniosku odmiennego od wniosku wynikającego z domniemania. Fakty zaś może ustalać nie tylko na podstawie dowodów, ale także, a w zasadzie przede wszystkim na podstawie niespornych twierdzeń stron, okoliczności przyznanych przez przeciwnika, bądź którym ten nie zaprzeczył, okoliczności znanych urzędowo bądź powszechnie. W tej sprawie, wobec nieustalenia momentu wejścia w posiadanie, domniemanie dobrej wiary zostało obalone okolicznościami sprawy. Na podstawie materiału zebranego w sprawie da się ustalić, że uczestnik jest posiadaczem służebności, ale nie uzyskał tego posiadania na podstawie tytułu prawnego ani też nie wynika, aby uzyskał je w takich okolicznościach, które usprawiedliwiałyby jego przekonanie, że służy mu prawo, które faktycznie wykonuje. Uczestnik nie wszedł w posiadanie służebności na podstawie tytułu prawnego w postaci decyzji administracyjnej, orzeczenia sądu powszechnego bądź umowy między właścicielami nieruchomości a przedsiębiorcą energetycznym (uczestnikiem bądź jego poprzednikiem prawnym). Istnienia takiej umowy nie sposób wywodzić z tego, że właściciele nieruchomości nie wyrażali wprost sprzeciwu co do istnienia linii oraz nie występowali o ustanowienie służebności czy zawarcie umowy upoważniającej uczestnika bądź jego poprzednika prawnego do korzystania z gruntu w zakresie służebności przesyłu. Samo milczenie właściciela nie oznacza, że zgadza się on na korzystanie przez przedsiębiorstwo energetyczne ze swojej nieruchomości i akceptuje istnienie infrastruktury energetycznej. Zarządzający uczestnika postępowania oraz jego poprzedników prawnych znali stan prawny swoich przedsiębiorstw. Wiedzieli, że linie i urządzenia energetyczne, które wykorzystują do przesyłu energii, znajdują się na nieruchomościach osób trzecich. Księgi wieczyste są jawne, w związku z tym z łatwością mogli ustalić właściciele tych nieruchomości. W okolicznościach sprawy, mając na uwadze profesjonalny charakter działania uczestnika i jego poprzedników prawnych, nie sposób przyjąć, że domniemanie z art. 7 k.c. nie zostało obalone.

Zarzut naruszenia prawa materialnego, tj. art. 6 k.c. poprzez uznanie, że wnioskodawcy udowodnili, iż urządzenia najwyższych napięć mają 220 kV i stanowią własność uczestnika postępowania, również okazał się niezasadny. Wnioskodawcy wprawdzie wskazali we wniosku na ww. wysokość napięcia, jednakże z pisemnej opinii biegłego z dnia 15.10.2014 r. (k. 191) oraz wyjaśnień biegłego złożonych na rozprawie apelacyjnej w dniu 13.09.2016 r. (k. 347v), a także z protokołu z czynności oględzin biegłego sądowego z dnia 10.07.2014 r. (k. 214v; w oględzinach uczestniczył przedstawiciel uczestnika postępowania) wynika, że linia wysokiego napięcia ma 110 kV. Opinie biegłego nikt z uczestników postępowania nie zakwestionował skutecznie. Wprawdzie w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia Sąd Rejonowy podaje napięcie dla linii wysokiego napięcia o wysokości 220 kV, jednakże rozstrzygające, wiążące w tym zakresie ma znaczenie sentencja orzeczenia, w której Sąd odwołuje się bezpośrednio do ww. opinii biegłego.

Zarzut naruszenia prawa procesowego, tj. art. 229 k.p.c. poprzez uznanie za przyznany przez uczestnika fakt, iż urządzenia wysokich napięć 220 kV stanowią własność uczestnika pomimo braku niebudzącego wątpliwości przyznania uczestnika w tym zakresie, okazał się niezasadny. Kwestię prawidłowości oznaczenia linii wysokiego napięcia w wysokości 110 kV a nie 220 kV wyjaśniono powyżej. W tym miejscu wskazać tylko należy, iż w toku postępowania przed Sądem I instancji uczestnik nie zaprzeczył, iż przysługuje mu prawo własności do urządzeń elektroenergetycznych wskazanych szczegółowo we wniosku, a przebiegających przez nieruchomości wnioskodawców. Do tych urządzeń należy linia energetyczna o napięciu 110 kV. Podnieść należy, że wręcz przeciwnie, uczestnik wskazywał, że należy do niego linia o ww. napięciu przy okazji wykazywania zasadności zarzutu zasiedzenia.

Niezasadny okazał się nadto zarzut naruszenia art. 520 § 2 k.p.c. Wedle zasady wyrażonej w art. 520 § 1 k.p.c. koszty postępowania nieprocesowego nie podlegają rozliczeniu pomiędzy uczestnikami tego postępowania, lecz każdy z uczestników ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie. Reguła ta doznaje jednak ograniczeń, jeżeli uczestnicy są w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania lub interesy ich są sprzeczne, o czym stanowi właśnie art. 520 § 2 k.p.c. Nie istnieje zamknięty katalog spraw, w których interesy uczestników są sprzeczne. Nie budzi jednak wątpliwości Sądu Okręgowego, że w okolicznościach niniejszej sprawy występowała ewidentna sprzeczność interesów wnioskodawców i uczestnika postępowania. Uczestnik wnosił o oddalenie wniosku,

podnosząc szereg zarzutów m.in. zarzut zasiedzenia służebności. Zarzut okazał się chybiony, a wniosek o ustanowienie służebności zasadny. Nadto, wnioskodawcy próbowali pozasądowo załatwić niniejszą sprawę, oświadczając swoją wolę uczestnikowi w piśmie z dnia 20.07.2012 r., które pozostało bez odpowiedzi. Wbrew zatem stanowisku skarżącego, zaistniały podstawy do odstąpienia od zasady wyrażonej w art. 520 § 1 k.p.c. i obciążenia kosztami w całości uczestnika postępowania. Jednocześnie wskazać należy, iż koszty te zostały prawidłowo ustalone i rozliczone.

Sąd odwoławczy, mając na uwadze powyższe okoliczności, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., zmienił zaskarżone postanowienie w ten tylko sposób, że: w punkcie 1. - wobec przeprowadzenia dowodu z uzupełniającej opinii biegłego w postaci map z dnia 12.01.2016 r. (k. 298-301) - na nowo oznaczył przebieg i zakres ustanowionej przez Sąd I instancji służebności przesyłu (sam zakres i przebieg służebności nie uległy zmianie, tylko ich oznaczenie w sentencji postanowienia), o czym orzeczono w **punkcie I.A**; w punkcie 2. w zakresie jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, nie zmieniając wysokości wynagrodzenia, dokonał jedynie jego odpowiedniego rozdzielenia w stosunku do uprawnionych - R. W. jest właścicielem dwóch nieruchomości, zaś oboje wnioskodawcy są właścicielami trzeciej nieruchomości, stąd należało dokonać stosownego rozliczenia ustalonego wynagrodzenia wg obliczeń poczynionych przez biegłego (k. 209), o czym orzeczono w **punkcie I.B**. Na podstawie zaś art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., w **punkcie II**, Sąd oddalił apelację w pozostałym zakresie.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 520 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., zasądzając od uczestnika postępowania - jako przegrywającego sprawę w instancji odwoławczej w całości - na rzecz: wnioskodawców kwotę 620 zł, w tym 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym (§ 8 pkt 3 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłacanej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U.2013.461 ze zm.); 500 zł w postaci zaliczki uiszczonej przez wnioskodawców na poczet uzupełniającej opinii biegłego (k. 309) - **punkt III.a**; na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Poznaniu kwotę 593,04 zł tytułem zwrotu wydatków poniesionych tymczasowo z jego środków budżetowych (510,92 zł tytułem wydatków na uzupełniającą opinię biegłego, k. 327; 82,12 zł tytułem zwrotu wydatków za udział biegłego w rozprawie w dniu 13.09.2016 r.) - **punkt III.b**.

Marcin Miczke Danuta Silska Bartłomiej Przymusiński